

Sétáltam a leendő pesti fórumon

Persze csak a szememet sétáltattam, mert ennek a fórumnak a valóságos kövei igen messze, Budapestnek igen távoli kedvező éghajlatu tájain vannak. Szemem ott sétált abban az ábrándvilágban, amely a műegyetem főépületének disztermében van kitergetve, ahová kiállították a Budapest-Fórum pályázatnak pályaműveit.

Fórumnak nevezte el a fővárosi közmunkatanács a Vilmos császár-utnak a Bazilikától a Deák-térig s a Károly király-utnak a Deák-tértől főleg a mai központi városházáig terjedő részeit. Fórum? ... Ez a szó Rómában a politikai népgyűlések helyét, meg a legelőkelőbb kereskedelmi élet színterét jelentette. Ez az itt kijelölt hely aligha ilyes rendeltetésű. Lehet, hogy e szó csak némi utánzasi hajlamból vetődött fel, mint a szegedi Szent Márk-tér elnevezése.

A pesti oldalnak ez a kijelölt része csakugyan rendezésre szorul sok kinos hiányával és hibájával. Az Andrássy-ut — ugyan ki álmodta meg először? — olyan, mint egy vétkesen félbeszakított álom, ahogy ferdén nekiiramodik a szűk Tisza István-ut meg a még szűkebb Mérleg-utca közének. Maga a Bazilika hátatfordít a Vilmos császár-utnak, sarokba van állítva arccal befelé, mint a rossz magaviseletű fiuk az iskolában, — ugyan ki ismeri eléggé a Bazilika homlokzatát? A Deák Ferenc-tér inkább csak ut-elágazás, a Vilmos császár-ut tengelyében álló evangélikus templom képtelenül nemillő, a kiskörutnak megfullad a folytatása a Deák Ferenc-utcácskában, az Andrássy-utnak forgalma megfullad a szűk Tisza István-ut-cában, egyik nagyforgalmi utnak sincs hozzájárása a Lánchidhoz. Ezek mellé vetődött fel újabban a központi városházának elhelyezése, meg az új sugárut, amely hivatva legyen levegőt s forgalmat vinni a gettóba.

Mindezek a sürgető követelmények már régebb ideje foglalkoztatják a mérnöki elméket, a városrendező hivatalos és nemhivatalos köröket. Nemrég láttuk például Végő Józsefnek a Szalonban kiállított magyaranyu ábrándjait e részek világszerte rendezésére.

Igy következett el, hogy a közmunkatanács eszmei pályázatot írt ki a Fórum rendezésére. Kiosztották a díjakat, megvásárolták az érdekesebb terveket, most pedig az egész közönség végignézheti ezeket a műegyetem disztermében. Mimagunk nem mérnöknek, hanem a fővárosi polgárnak minél józanabb és városát szerető érzékével s érzékeny zsebével néztük végig e terveket, hogy a város egész közönségének számoljunk be róla.

Az első pillantásra feltűnő megfigyelni-valók közül való az, hogy e tervek, talán az I. díjazottat leszámítva, általában *elrémitőleg költségesek*. Egész városrészeket bontanak s építenek szemhunyorítás nélkül. Hja, mondja erre a sajnósebbü pesti polgár, így könnyű építeni, légvárakat a levegőbe, felelőtlenül. Tehet ilyet a lírai költő művészete, de az építészetnek mégis csak reális lehetőségekkel, korlátokkal kell számolnia.

Másik feltűnőség: igen sok tervező újra felbolygatja a rég elpihent Nemzeti Színház-elhelyezésnek kérdését. Okvetlenül ide, erre a zajos üzletvilágnak és forgalomelosztónak szánt tájra akarják hozni a Nemzeti Szin-

házat. Széchenyi, teljesen indokoltan, a Dunaparttra szerette volna, a partnak is ékéül; természetes gondolat, hiszen a színháznak éppen nem szükséges a forgalmas, zajos hely. De ez a kérdés már ugys kikapcsolódott minden vitából azzal, hogy a Grassalkovich-telekhez kötötték a Nemzeti Színházat. Igazán megengedhetetlen, fölháborító prédaság volna bármely kormány számára is visszalökni e drága és alkalmas telket és a leendő Fórumon vásárolni számára éppen nem alkalmasabb telket. Különbén a tervek között látjuk, hogy a háboru előtt eldöntött Pogány Móric-tervet szerzője igen alkalmasan módosította úgy, hogy a színház Muzeum-köruti homlokzatát méginkább betolta a körutra, az egyetem állami telkére juttatva felét, így a Grassalkovich-telek Rákóczi-uti vonala bér- és üzletházaknak is hasznosítható, a színház megkapja melléképületeit az állam ingyen-telkén, ez mind pénzbe se kerül, célszerű s izléses is, minden gondunkat elvetette.

Sok pályamű van, amely lebontatná s parkosítaná az Erzsébet-tér és a Vilmos császár-ut közti telkeket a Bazilikáig, hogy így a Bazilikáról oldalnézetet kapjunk. Drága és fölösleges erőlködés, hiszen a Bazilikának nem oldalnézete, hanem a szemközti nézete az érték, a Vilmos császár-ut fekvő park tele volna porral s zajjal: parknak mit sem érne. Vannak tervek, amelyek a Károly király-utat egyenesen továbbvezetik az Erzsébet-téren át, mások egyszerűen beépítik az egész Erzsébet-teret, aggálytalanul kioperálván az amugys tudóbajos városrészből az egész tődöt.

Az Andrássy-ut bevezetése a Tisza István-ut-cába: ez az ut-kilátó földadat látszik legmegoldhatatlanabbnak legtöbb pályázó előtt; sokan felhőkarcolókat, költséges óriás-obeliszkeket terveznek az Andrássy-utnak tengelyébe, mások forgalom-elosztót (gira-toire-t), de a legkitünőbb, legolcsóbb és legtermészetesebb szemnyugtató megoldást kétségkívül az egyik I. díjazott Heim-féle megoldás adja, lángelméjün egyszerű ötlettel: a Tisza István-ut-cának az Andrássy-ut déli vonalába északra tolt déli palotasorát könnyed kanyarral továbbvezeti a délfelé kiszélesített Tisza István-utca új vonalába: így az Andrássy-utról nézve a kilátó-hatás olyan lesz, mint a lassu hajlásu körutaknál szokott lenni, nem marad befejezetlenség, amellet pedig a Tisza István-utca kiszélesítése az Erzsébet- és József-térből meg a vonalukban álló ócska épületekből (az agg Lloyd-épületet is beleértve) nem is kerül semmi lényeges költségbe. Nincs szükség felhőkarcoló-toronyra, se forgalom-elosztó szigetre.

Ennek a kitünő ötletnek csak még egy párja van a pályázaton: Pogány Dénesnek és Móricnak tervéből az a gondolat, hogy a Tisza István-, Zrinyi-, Sas- és Wekerle-utcaiktól határolt épületlőmböt egyszerű és olcsó telekcserevel telepítsük az Erzsébet-tér nyugati felére. Az Erzsébet-tér így a mai négyszögével egyenlő területű téglalap-alaku térré válna és meg volna oldva a Bazilika homlokzat-nézetének érvényesülése az egyetlen lehető irányból, erről az új Erzsébet-térről.

Az egész pályázatból ezt a két egészséges, kitünő gondolatot kellene összekapcsolni s akkor az egész eszmei pályázat megtermette értékes gyümölcsét. Olyan olcsó is mindkét terv kivitele, hogy akár nyomban meg lehetne kezdeni a végrehajtásukat. A sokszor kárhóztatott mozgásu közmunkatanács ezzel a fővárosnak hasznos, szép és takarékos ajándékot, magának pedig ritka elismerést szerezne.

Bodor Aladár

MAGYARSÁG

1937 február 20, szombat

MAGYARSÁG
éve!